

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
**Learning Management in Social Studies, Religion and Culture
areas Based on Concentration to Promote Higher Secondary
Students' Learning Skill of Muaengkalasin School Kalasin
Province**

จริยา ศกงาม, วิทยา ทองดี และสมควร นามสีฐาน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Jariya Sokngam, Vitthaya Thongdee and Somkuan Namsrithan
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author, Email: jariya14699002697@icloud.com

*****

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้และเพื่อเสนอรูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้รูปแบบวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Research) ได้แก่ วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative data) คือใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 353 คน ซึ่งใช้สูตรคำนวณตามตารางเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คนและวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คนและครูผู้สอน จำนวน 4 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

วันที่รับบทความ: 15 มกราคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 25 กุมภาพันธ์ 2563
Received: January 15, 2020; Revised: February 20, 2020; Accepted: February 25, 2020

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้
สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้ง 6 ด้าน
โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้าน
การปฏิบัติกิจกรรม รองลงมาคือการประยุกต์วิถีธรรมสู่วิถีชีวิตการสรุปการเรียนรู้
เตรียมพร้อมการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประเมินผลตามลำดับ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้
สมาธิเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ครูมี
รูปแบบการนำเนื้อหาไปประยุกต์ใช้ได้จริงกับการใช้สมาธิเป็นฐาน มีการบูรณาการให้
สอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ความต้องการของผู้เรียน ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การวิเคราะห์การออกแบบกิจกรรมหรือการสร้างบรรยากาศใน
การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนควรทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน การ
เปลี่ยนแปลงทางวิทยาการ ครูผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียน มีจิตใจที่สงบ
ไม่ฟุ้งซ่าน ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่ผู้เรียนที่ดีและผู้เรียนสามารถนำเอาสิ่งที่เรียนรู้มา
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดย
ใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูผู้สอน
ควรมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจ
และเกิดจิตสำนึกในด้านคุณธรรมและจริยธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้
ในชีวิตประจำวันได้ครูผู้สอนควรใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยและเหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้
นักเรียนเกิดการเรียนรู้จนทำให้เกิดทักษะครูผู้สอนควรมีวิธีการวัดและประเมินผล
ความก้าวหน้าทางคุณธรรมจริยธรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้มีการ
สอดแทรกกิจกรรมภาคปฏิบัติจริงในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะ
ทั้งกระบวนการคิด และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; สมาธิเป็นฐาน; ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้

Abstracts

The aims of this research were:to study the conditions of learning management, learning management models and to propose a model and

guideline for learning management in social studies, religion, and culture by using meditation as a base to promote learning skills of upper secondary school students in MueangKalasin school, Kalasin province. The sample group consisted of 189 high school students, grades 4-6 and the target group were one school administrator and 4 teachers. This study was carried out by using the mixed research method including quantitative and qualitative research.

The research results were as follows:

The learning management in social studies, religion, and culture by using meditation as a base to promote learning skills of upper secondary school students in MueangKalasinschool, Kalasin province in all six aspects in overall was rated at a high level of practice. The aspect that had the highest mean was the activity, followed by the application of the Dhamma in the way of life, learning summary, learning preparation, learning exchanges and assessments.

The model of the learning management in social studies, religion, and culture by using meditation as a base was that the preparation for study is to meditate or find activities to gain meditation before learning, creating content that focuses on learners to learn, good planning in advance. Before accessing the content of the study, activities were planned in advance, applying the Buddhist principles in the planning of learning management. There is the use of modern teaching and learning activities both electronic media, activities with imagination to make the classroom environment interesting. There is an exchange of knowledge between students and teachers as a base for learning, organizing teaching and learning that causes students to concentrate and raise their wisdom. There are knowledge reviews and opportunities provided for learners to learn both in the classroom and outside of the classroom, making the students apply the knowledge to their daily lives, teaching concentration principles that will make the learners understand the learning. There are various learning processes both learning and learning evaluation and the use of meditation as a link in the assessment of student performance.

The guidelines for learning management in social studies, religion and culture by using meditation as the base are that the course content should be prepared to suit the students. It should emphasize on benefits that can be applied in everyday life and has been integrated in accordance with the basic knowledge and needs of students by focusing on meditation as a base to provide opportunities for learners to participate in teaching and learning activities. This includes the activities or creating an atmosphere in teaching and learning to learn with concentration. There should find a variety of modern teaching techniques and methods, including the application of teaching media and the content of teaching and learning that is suitable for the basic knowledge and age of the learners. The teachers should allow students to participate in the comments in the course or summary of instruction in order to

be a part of the learners and be an agreement in the classroom. The plan of learning management that learners can apply the knowledge in daily life should be made appropriately. There should be a variety of measurements and evaluations along with following up and evaluating results for analysis, improvement for the best benefit of the learners.

Keywords: learning management; meditation as a base; promote learning skills

บทนำ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับจากเดิมจากที่เน้นการเรียนรู้จากชุดความรู้ที่มีความชัดเจนสามารถพิสูจน์ได้ เป็นการเรียนรู้อีกชุดหนึ่ง คือความรู้ที่ไม่ชัดเจน อาจจะไม่แม่นยำและมีความคลุมเครือ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาหาคำตอบด้วยตนเอง หากจะให้ตีความ หรือบ่งชี้ลงไปอีกว่า ทักษะใดที่สำคัญที่สุดสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คำตอบคือ แรงแบบดาลใจที่จะเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุด และส่งผ่านแรงบันดาลใจเหล่านี้ไปยังผู้อื่นและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แม้ว่าในศตวรรษที่ผ่านมาจะให้ความสำคัญกับการอ่านออกเขียนได้ (Literacy) แต่สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ความหมายของคำว่าอ่านออกเขียนได้ที่เราคุ้นเคยกันอยู่อาจไม่เพียงพออีกต่อไป และจุดอ่อนของการศึกษาไทย คือ ผู้เรียนไม่ได้ทักษะที่สำคัญต่อชีวิต แต่ได้แค่วิชาเพียงเพื่อเอาไปตอบข้อสอบ แต่ผลเพียงเท่านั้นไม่พอ สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ต้องสร้างให้ลูกศิษย์เกิดความเป็นมนุษย์ ทักษะการเรียนรู้ และแรงบันดาลใจ การศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องก้าวข้ามผ่านคำว่า ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติถึงแม้ความรู้ที่อยู่ในการปฏิบัตินั้นจะเป็นความรู้ที่ไม่ชัดเจน แต่ผู้เรียนเกิดกระบวนการการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นจุดที่สำคัญที่สุด และมีความซับซ้อนมากที่สุดเช่นกัน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนสำหรับการดำรงชีวิตในยุคที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (นวพร ชลารักษ์, 2558 : 64-71)

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ใน การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน จุดมุ่งหมายสำคัญของ วิชาสังคมศึกษาโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะต่างๆ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจและทักษะการแก้ปัญหาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้

สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการสร้างพลเมืองดีของประเทศ อันเป็นรากฐานของพลโลกต่อไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา จึงต้องใช้วิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ดี ตลอดจนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน โดยมีกระบวนการ 1) การพัฒนาทักษะทางปัญญา เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของวิชา อันประกอบด้วยเครื่องมือช่วยคิด กระบวนการคิด ทักษะการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนความรู้ที่ได้จากการบูรณาการที่เชื่อมโยงเป็นสาระเรื่องราวต่างๆ จากสภาพแวดล้อมรอบตัว เป็นต้น 2) การพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อสร้างผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตพื้นฐาน เช่น ทักษะการรู้จักตนเอง ทักษะการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหา ทักษะการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ทักษะการปรับตัว ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการวางแผน และการจัดการ และทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นต้น 3) การพัฒนาเจตพิสัยและคุณลักษณะ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการพัฒนาค่านิยมและเจตคติที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมนั้น เช่น ความขยันประหยัด ซื่อสัตย์ อุดมทน โดยยึดหลักธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน เป็นต้น จากการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาข้างต้นผู้จัดจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติเพื่อใช้ในการปลูกฝังและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด หรือวิธีการคิด ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมการจัดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายอันเป็นพื้นฐานของการเสริมสร้างความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และปลูกฝังเจตคติที่ดีในสังคมอย่างมีคุณภาพสืบไป (วิภาพรรณ พินลา, 2560 : 13-34)

การส่งเสริมทักษะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียนทุกคน เพราะการที่เด็กและเยาวชนจะประสบปัญหาในการเรียนนั้นจะต้องมีการส่งเสริมทักษะต่อหน้าที่การเรียนของตนเป็นสำคัญเพราะคนที่มีการส่งเสริมทักษะย่อมแก้ไขปัญหาทุกได้ทันเวลาพร้อมกันนั้นยังก่อให้เกิดความก้าวหน้าในประวัตินั้นรวมถึงการได้รับความ

ไว้วางใจจากผู้อื่นอีกด้วยแต่ถ้าขาดการส่งเสริมทักษะแล้วจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลาและยังขาดความเชื่อถือจากคนอื่นด้วยจึงกล่าวได้ว่าการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้มีความสำคัญและควรปลูกฝังให้มีในตัวเด็กทุกคนความรับผิดชอบทางการเรียนเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่มีสำคัญและจำเป็นต้องปลูกฝังให้เด็กเพื่อให้เป็นนักเรียนที่ดีและพลเมืองดีของประเทศชาติในการส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ ให้เกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง การจัดการเรียนรู้จึงต้องให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน การเรียนจะไม่สัมฤทธิ์ผลหรือประสบผลสำเร็จแก่ผู้เรียน ถ้าผู้เรียนไม่มีความสนใจ ไม่เอาใจใส่ และไม่ตั้งใจที่จะรับเอาความรู้จากครูผู้สอน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดให้การเรียนรู้โดยขาดจิตสำนึกที่ดีว่าจะเรียนไปเพื่ออะไร ทำไม ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้เรียนมีจิตสำนึกที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความเข้าใจถึงประโยชน์ และคุณค่าต่อการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนก็สามารถประสบผลสำเร็จได้ตั้งใจไว้ แต่ความสำเร็จในการได้รับความรู้ นั้นจะมากหรือน้อย อยู่ในระดับใด สมมติในการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นส่วนกำหนดให้สามารถรับรู้เรื่องราว ประสบการณ์ ได้อย่างมีระบบ ต่อเนื่อง และครบวงจรสิ่งสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้สมมติเป็นฐาน ผู้เรียนจะต้องยึดปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ 4 ส คือมีความสะอาด ผู้เรียนจะต้องมีความรู้สึกริเริ่มคิดเริ่มต้นก่อนเรียนที่เป็นความว่างเปล่าของความคิดและพร้อมที่จะรับการถ่ายทอดความรู้ที่จะได้รับต่อไป มีความสว่าง ผู้เรียนมีจิตใจที่อึมเิบ เบิกบาน พร้อมทั้งจะรับการถ่ายทอดความรู้ มีความสงบ ผู้เรียนจะต้องมีจิตใจที่สงบ เยือกเย็น สุขุม นิ่ง ไม่คิดฟุ้งซ่านและต้องมีสติ ผู้เรียนจะต้องมีสติ ระลึก รู้สึกรู้ตัวในขณะที่ปฏิบัติอยู่ทุกเมื่อตั้งนั้น จัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่ผู้เรียนนั้น สมมติจึงมีความสำคัญ ตั้งแต่ก่อนเรียน หลังเรียน หรือแม้แต่ในขณะที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมมติเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยเคยได้ศึกษาที่โรงเรียนนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ด้านข้อมูลสารสนเทศต่อสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมมติเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมมติเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อเสนอรูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมมติเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ รูปแบบวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Research) ได้แก่วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative data) คือการใช้แบบสอบถาม และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น 353 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 181 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และเทียบสัดส่วนจากประชากรได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก และกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 4 คน รวม 5 คน ตามสัดส่วนโรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สาระสนเทศความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน 1) ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการติดต่อบัณฑิตศึกษา เพื่อขอหนังสืออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จากสถานศึกษา 2) ผู้วิจัยจะได้ติดต่อและประสานงาน ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย ในสถานศึกษา 3) ผู้วิจัยจะได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย และนำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มาหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของนักเรียน จำแนกตามปัจจัยส่วนระดับชั้น และเกรดเฉลี่ย

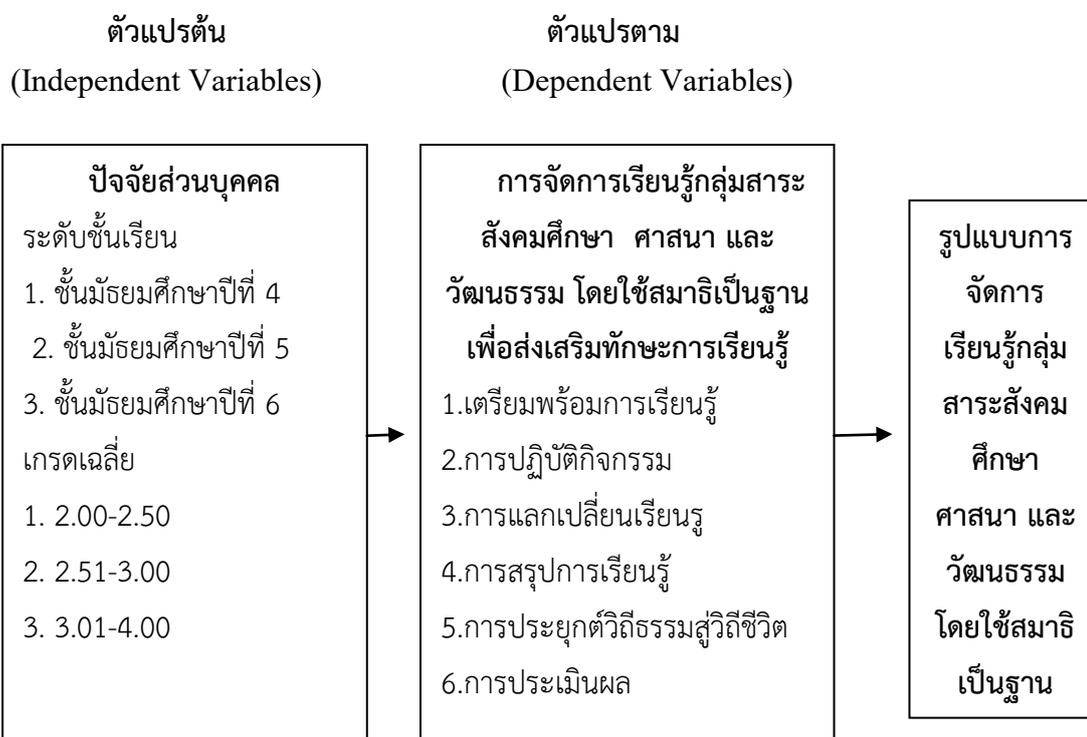
2. แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งในภาพรวม รายด้านและรายข้อ

3. วิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

4. วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 35.91 มัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 30.38 จำแนกตามเกรดเฉลี่ย 2.00-2.50 จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 38.12 2.51-3.00 จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 41.43 3.01-4.00 จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 20.44 ตามลำดับ

แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการ

เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุดได้แก่ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.92) รองลงมาคือการประยุกต์วิถีธรรมสู่วิถีชีวิต ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = 0.0.46) การสรุปการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.49) เตรียมพร้อมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.48) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = 0.52) และการประเมินผล ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านการเตรียมพร้อมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เตรียมพร้อมเรียนรู้อย่างมีสติและสมาธิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย นักเรียนนั่งสมาธิก่อนเรียนในรายวิชาที่เข้าเรียน ,นักเรียนพร้อมทั้งกายและใจที่จะเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ ,นักเรียนไหว้พระสวดมนต์ก่อนเรียนในรายวิชาที่เข้าเรียน ส่วนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ นักเรียนมีสติและสมาธิทุกอริยาบถการเคลื่อนไหวตลอดเวลา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสาธิต อมโร (จินดารอง) (2558 : ก) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 เขตบางคอแหลม สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 เขตบางคอแหลม สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปรวมทุกด้าน ภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก รายข้อ เรียงตามระดับจากมากไปหาน้อย ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านกิจกรรม การเรียนรู้ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ 2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 เขตบางคอแหลม สังกัดกรุงเทพมหานคร จากปัญหาและอุปสรรคในด้านกระบวนการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้น้อย เนื่องจากครูใช้วิธีการสอนที่ไม่ค่อยเป็นระบบ และกระบวนการเรียนขาดแรงจูงใจ ในด้านสื่อการเรียนรู้ ไม่มีการนำสื่อ

เทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยส่วนมากมีเพียงการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น และในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล เน้นเพียงบางส่วนของเนื้อหาวิชาเท่านั้น การทดสอบเนื้อหาวิชามีความยากเกินไป 3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 เขตบางคอแหลม สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านกระบวนการเรียนรู้ ครูควรสนใจในการสอนให้มากขึ้น และควรจัดการเรียนการสอนที่น่าตื่นเต้นและดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจ ด้านสื่อการเรียนรู้ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มขึ้น และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา และควรออกข้อสอบซึ่งเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน

ด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืงกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ การปฏิบัติกิจกรรมอย่างมีสติและสมาธิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนทำสมาธิก่อนเข้าเรียน ทุกครั้ง ,นักเรียนตามความคิดและรู้เท่าทันความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของตนเอง ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ,นักเรียนมีความสนใจ ใส่ใจในกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยความรู้ตัวเสมอ , ส่วนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือนักเรียนให้ความร่วมมือต่อการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหา นิพัทธ์พนธ์ จิรวุฒโน (วงศ์อนุ) (2560 : ก) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจริยธรรม ในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจริยธรรมในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึง 5 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจริยธรรมในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

จำแนกตามระดับชั้นเรียนขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจริยธรรมในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมควรจัดเนื้อหาในรายวิชาให้เหมาะสมกับหน่วยกิต เน้นประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง มีการบูรณาการให้สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้สอนควรมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายผู้เรียนได้รับความรู้จากประสบการณ์จริงมีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายพร้อมทั้งติดตามนำผลมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขและทำให้เกิดประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืงกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีสติและสมาธิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนสามารถเห็นความเหมือน ความแตกต่าง และความเชื่อมโยงเมื่อได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน และครู รองลงมา นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาและกิจกรรมกระจำขึ้น เมื่อได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครู , นักเรียนมีความรู้สึกเข้าใจเมื่อสัมผัสกับสื่อรูปภาพ คลิปวิดีโอ ส่วนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้เห็นหลักธรรมหรือข้อคิดที่อยู่ในบทเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรีใจ เจริญสุข เพ็ญพรรณ พิทักษ์สงคราม และไมเคิลครีโตเฟอร์ (2558 : 170-183) ได้ศึกษาเรื่อง ความหมายและปัจจัยบ่มเพาะสติจากประสบการณ์ของสตรีไทยที่ปฏิบัติธรรม ผลการศึกษาพบว่าสตรีไทยที่ปฏิบัติธรรมบรรยายประสบการณ์ใน 2 ประเด็นหลักคือความหมายและ ปัจจัยบ่มเพาะสติ โดยความหมายของสติมี 4 ประเด็นย่อย คือ 1) การอยู่กับปัจจุบันขณะ 2) ตระหนักรู้ตนเอง 3) ใคร่ครวญตามความเป็นจริงและ4)เป็นกลาง เป็นธรรมชาติในส่วนของปัจจัยบ่มเพาะสติ มี 2 ประเด็น ย่อยคือ 1) ปัจจัยภายในบุคคลซึ่งมี 4 หัวข้อ ได้แก่ (1) การมีศรัทธาและฉันทะ (2) การมีศีล (3) ความพร้อมของร่างกาย และ (4)การหมั่นฝึกฝน และ 2)ปัจจัยภายนอกบุคคลซึ่งมี 2 หัวข้อ ได้แก่ (1) การอยู่ในสถานที่ สงบและ (2) การที่ได้เรียนรู้หรือมีการศึกษา การศึกษานี้ทำให้เข้าใจความหมายของสติและทราบปัจจัยบ่มเพาะสติของสตรีไทยที่ปฏิบัติธรรม ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพจิตและพัฒนาโปรแกรม การบำบัด

ทั้งทางกายและทางจิตโดยใช้สติเป็นฐาน ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือประเมินการมีสติในบริบทของสตรีไทย

ด้านการสรุปการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ การสรุปการเรียนรู้อย่างมีสติและสมาธิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูผู้สอนสรุปเพิ่มเติมประเด็นสำคัญ ทำให้นักเรียนเข้าใจเพิ่มขึ้น รองลงมาคือ นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องราว ประเด็นที่ศึกษาในบทเรียน เมื่อผ่านการวิเคราะห์ , นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องราว ประเด็นที่ศึกษาในบทเรียน เมื่อผ่านการสรุป ส่วนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ นักเรียนสามารถบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้เรียนมา นำไปสู่ความคิดรวบยอด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระภคคุณะ วชิรญาโณ (วภักดีเพชร) (2560 : ก) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า การจัดการเรียนการสอนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัด และประเมินผล อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นระดับชั้น และสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็น น้อยกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นน้อยกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนที่มีสถานศึกษาต่างกัน พบว่า นักเรียนโรงเรียนอนุตรพิทยานุกูล และนักเรียนโรงเรียนอนุตรพิชัยรัักษ์พิทยา ที่มีความคิดเห็นน้อยกว่า นักเรียนโรงเรียนสตรีราชินูทิศ ข้อเสนอแนะ พบว่า การจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจจนทำให้เกิดจิตสำนึกรู้จักหน้าที่ของตนเอง และสื่อการสอนครูผู้สอนควรมีการใช้สื่อที่ทันสมัย

หลากหลายเข้าใจง่ายใจให้นักเรียนสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เห็น จนเกิดทักษะทางคุณธรรมจริยธรรมที่มั่นคงในจิตใจ รวมทั้งการวัดและประเมินผลของครูผู้สอนควรมีเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนที่หลากหลาย สอดคล้องเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ควรมีการสอดแทรกกิจกรรมภาคปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะทั้งกระบวนการคิดวิเคราะห์ตามเหตุและผล จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้านการประยุกต์วิถีธรรมสู่วิถีชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์การประยุกต์วิถีธรรมสู่วิถีชีวิตอย่างมีสติและสมาธิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนมีความระลึกได้ รู้สึกตัวเองอยู่เสมอ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน รองลงมาคือ นักเรียนมีความระลึกได้ รู้สึกตัวเองอยู่เสมอ เมื่อทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคม นักเรียนมีความระลึกได้ รู้สึกตัวเองอยู่เสมอ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับเพื่อน ครอบครัว ส่วนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ นักเรียนมีความระลึกได้ รู้สึกตัวเองอยู่เสมอ นำไปประยุกต์ใช้ในแก้ปัญหาของตนเองในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวรรณ ธนภาพรังสรรค์ และมาลีวัล เลิศสาครศิริ (2558 : 13-28) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้รูปแบบการฝึกสมาธิโดยบูรณาการสติปัญญาฐาน 4 กับ เอสเคที 1 ต่อความสามารถทางสมอง ความตระหนักรู้ในตนเองและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัย พบว่า หลังเข้าร่วมการฝึกสมาธิตามรูปแบบที่กำหนด กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ความสามารถทางสมอง คะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้ในตนเอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่วนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม และความตระหนักรู้ในตนเองของกลุ่มทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ย (2.76) สูงกว่าก่อนการทดลอง (2.65) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สรุป การฝึกสมาธิโดยบูรณาการสติปัญญาฐาน 4 กับเอสเคที 1 มีผลต่อการพัฒนาความสามารถทางสมองช่วยฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล สร้างเสริมความตระหนักรู้ในตนเอง อันเป็นลักษณะพึงประสงค์ของการเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21 ข้อเสนอแนะ ควรศึกษาผลในระยะยาว เพื่อติดตามความยั่งยืนของการฝึกสมาธิในนักศึกษา

กลุ่มทดลองและนำ รูปแบบการฝึกสมาธิไปปรับใช้ เพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนให้ปรับตัวได้
ทันกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดย
เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่าการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม โดยใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลาย โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ การประเมินผลอย่างมีสติและสมาธิ โดย
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมาก
ไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนมีสติระลึกได้ของนักเรียนแตกต่างจากเดิม และเปลี่ยนแปลงขึ้น
รองลงมา คือผลจากการเรียนรู้โดยใช้สติและสมาธิ เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว และสังคม
นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองมีสมาธิมากขึ้นกว่าเดิมในการเรียนรู้ ส่วนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็น
น้อยที่สุด คือ ผลจากการเรียนรู้โดยใช้สติและสมาธิ มีประโยชน์ต่อผลการเรียนของนักเรียน
สอดคล้องกับงานวิจัยของมาลีวัล เลิศสำครศิริ (2559 : 44-53) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของ
โปรแกรมการฝึกสมาธิ ต่อปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ผลการวิจัย
พบว่า ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกสมาธิเจริญสตินักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยพหุ
ปัญญาโดยรวม และความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเท่ากับ 5.21 และ 4.33 สูงกว่าก่อนการเข้า
ร่วมกิจกรรมที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 และ 4.07 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าโปรแกรมการฝึกสมาธิมีผลให้เกิดการพัฒนาพหุปัญญาของ
นักศึกษาโดยรวมซึ่งจะเป็นผลให้นักศึกษามุ่งนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการเรียนการปฏิบัติงาน
ตามหน้าที่ความรับผิดชอบ สามารถตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

รูปแบบในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดย
ใช้สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน
เมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคม
ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีการนำเนื้อหาไปประยุกต์ใช้ได้จริงกับการใช้สมาธิเป็นฐาน มี
การบูรณาการให้สอดคล้องกับความพื้นฐานความรู้ความต้องการของผู้เรียนครูผู้สอนเปิดโอกาส
ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การวิเคราะห์การออกแบบกิจกรรม หรือ
การสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนสื่อการเรียนการสอนควรทันสมัยทันต่อเหตุ
การณ์ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการ ผู้สอนควรมีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย หรือ
การประยุกต์สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมพื้นฐานความรู้และวัยของผู้เรียน

ครูผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียน มีจิตใจที่สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่ผู้เรียนที่ดี และผู้เรียนสามารถนำเอาสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระภิกษุณะวชิรญาโณ (วภักดีเพชร) (2560 : ก) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า การจัดการเรียนการสอนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัด และประเมินผล อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นระดับชั้น และสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็น น้อยกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นน้อยกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนที่มีสถานศึกษาต่างกัน พบว่า นักเรียนโรงเรียนอุดรพิทยานุกูล และนักเรียนโรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา ที่มีความคิดเห็นน้อยกว่า นักเรียนโรงเรียนสตรีราชินูทิศ ข้อเสนอแนะ พบว่า การจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจจนทำให้เกิดจิตสำนึก รู้จักหน้าที่ของตนเอง และสื่อการสอนครูผู้สอนควรมีการใช้สื่อที่ทันสมัย หลากหลายเข้าใจง่ายจูงใจให้นักเรียนสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เห็น จนเกิดทักษะทางคุณธรรมจริยธรรมที่มั่นคงในจิตใจ รวมทั้งการวัดและประเมินผลของครูผู้สอนควรมีเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนที่หลากหลาย สอดคล้องเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ควรมีการสอดแทรกกิจกรรมภาคปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะทั้งกระบวนการคิดวิเคราะห์ตามเหตุและผล จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้
สมาธิเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน
เมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านการเตรียมพร้อมการเรียนรู้ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดเนื้อหาในรายวิชาให้
เหมาะสมกับหน่วยกิตเนนประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง มีการศึกษานอกสถานที่
เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้และควรมีการบูรณาการให้สอดคล้องกับความรู้พื้นฐาน
ความรู้ความต้องการของผู้เรียน

1.2 ด้านปฏิบัติการขอเสนอแนะคือ ควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การวิเคราะห์การออกแบบกิจกรรม หรือการสร้างบรรยากาศใน
การจัดการเรียนการสอน

1.3 ด้านการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะคือสื่อการเรียนการสอนควร
ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการ ผู้สอนควรมีเทคนิคการสอน
ที่หลากหลาย หรือการประยุกต์สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมพื้นฐานความรู้
และวัยของผู้เรียน

1.4 ด้านสรุปการเรียนรู้ข้อเสนอแนะคือ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ
แสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน หรือการสรุปการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วน
ร่วมในการเรียนการสอน

1.5 ด้านการประยุกต์วิถีธรรมสู่วิถีชีวิต ข้อเสนอแนะคือ ควรมีวิธีการเรียนการสอน
ที่ทำให้เกิดประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.6 ด้านการประเมินผล ข้อเสนอแนะคือ ควรมีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่
หลากหลาย พร้อมทั้งติดตามนำผลมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไข และทำให้เกิดประโยชน์ในการ
นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 ครูผู้สอนควรมีการสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อสร้าง
แรงจูงใจให้นักเรียนสนใจในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจ เกิดจิตสำนึกใน
ตนเองตลอดจนรู้จักหน้าที่ของตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.2 ครูผู้สอนควรใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยเพื่อจูงใจกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เห็น จนทำให้เกิดทักษะทางคุณธรรมจริยธรรมที่มั่นคงในจิตใจ

2.3 ครูผู้สอนควรมีวิธีการวัดและประเมินผลความก้าวหน้าทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้

2.4 ครูผู้สอนควรมีการสอดแทรกกิจกรรมภาคปฏิบัติจริงในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาที่สอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะทั้งกระบวนการคิด และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน

3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

นวพร ชลาธิกษ์. (2558). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21.

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 9 (1), 64-71.

พระภิกษุณะวชิรญาโณ (วรกิจเพ็ชร). (2560). *การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี*. พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดสาธิต อมโร (จินดารอง). (2558). *ศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 เขตบางคอแหลม สังกัด*

กรุงเทพมหานคร. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหานิติพนธ์ จีรวฑฒโน (วงศ์อนุ). (2560). *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจริยธรรมในการเรียนสาระสังคมศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย*. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มาลีวัล เลิศสำครศิริ. (2559). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกสมาธิ ต่อพหุปัญญาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 17 (3), 44-53.

วิภาพรรณ พินลา. (2560). *แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. รายงานวิจัย สาขาการสอนศิลปศาสตร์ การสอนสังคมศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย :ทักษิณ.

ศุกรใจ เจริญสุข, เพ็ญพรรณ พิทักษ์สงคราม และไมเคิล คริสโตเฟอร์. (2558). ความหมายและปัจจัยบ่มเพาะสติจากประสบการณ์ของสตรีไทยที่ปฏิบัติธรรม. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 25 (3), 170-183.

ศุภวรรณ ธนุภาพรังสรรค์ และมาลีวัล เลิศสำครศิริ. (2558). ผลของการใช้รูปแบบการฝึกสมาธิโดยบูรณาการสติปัญญาฐาน 4 กับเอสเคที 1 ต่อความสามารถทางสมอง ความตระหนักรู้ในตนเองและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 36 (Supplement), 13-28.